

2020, 7(2): 376-385

DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2020.2.376385>

Kitap Eleştirileri

İHMÂL EDİLMİŞ OLANI YENİDEN KEŞFETMEK: ASYA

Cem Evrim Aslan¹

Binark, M. (2020). Asya'da Popüler Kültür ve Medya, Ankara: um:ag Yayınları. 519 sayfa, ISBN 9786057882424

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, kapitalist blok lideri ABD'nin öncülüğünde tek kutuplu bir dünya düzeninin hâkim olduğu günlerden bu yana, çok fazla zaman geçmedi. 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılışı ve hemen ardından da 1991'de SSCB'nin resmi olarak dağılmasıyla kazananın ABD ve liberalizm olduğunu, hatta bunun Hegel'den bu yana süren tarihin amacı ve sonu tartışmalarının da nihai cevabı olduğunu savunan Francis Fukuyama, dikkatini daha çok ülkeler arası bir mücadeleye odaklaması nedeniyle, ileride yaşanacaklara çok da eğilmedi. Onun bu savını formüle ettiği 1992 tarihli *Tarihin Sonu ve Son İnsan* adlı çalışması kuşkusuz yine ona yakın bir tarihte yazılmış ve oldukça ses getirmiş bir başka çalışmanın etkisiyle birlikte değerlendirildi. Bu eser, Samuel P. Huntington tarafından yazılan ve akademi dünyasında da en popüler tezlerden biri olarak sıklıkla

¹ Araştırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, aslancevrim@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0451-9112

Yazı Geliş Tarihi: 29.10.2020 Yazı Kabul Tarihi: 15.11.2020

© Yazar(lar) (veya ilgili kurum(lar)) 2020. Atıf lisansı (CC BY-NC 4.0) çerçevesinde yeniden kullanılabilir. Ticari kullanımlara izin verilmez. Ayrıntılı bilgi için açık erişim politikasına bakınız. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayınlanmıştır.

konusulan, 1996 tarihli *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması* idi.

Tıpkı Fukuyama gibi yaşananları daha çok ideolojik çerçeveden ele alarak değerlendiren Huntington, ondan farklı olarak ekonomi politik durumdan çok kültür ve medeniyet üzerinden analizlerini gerçekleştirerek dünyayı bir bakıma sekiz farklı medeniyetin ileri süreçte yaşayacakları çatışmalarla şekillenecek yeni bir düzene açık olarak tanımlıyordu. İki ismin ortak noktaları ise fazlasıyla Batı merkezli bir yaklaşım üzerinden bu analizleri gerçekleştirmeleri ve bir bakıma alternatifsiz bir ABD liderliği savını bilimsel ve politik tartışmalara mutlak referans olarak sokma çabalarıydı. Elbette iki isim ve iki çalışma da sıklıkla tartışıldı, eleştirildi, değerlendirildi. Nitekim hem bu çalışmaları yeniden gündeme getiren hem de alternatif görüşlerin giderek somut verilerle desteklenebileceği süreç, 1997 yılında ortaya çıkan Doğu Asya Mali Krizi neticesinde değişen bazı dengelerdir.

Soğuk Savaş sonrası kapitalist ekonomiye dahil olma sürecindeki pek çok Doğu Asya ülkesinin enflasyon, yanlış kalkınma hamleleri, yolsuzluklar ve maliyet artışlarını karşılayamama gibi bir dizi sebepten ötürü büyük bir krize düştüğü bu süreçte bölgenin geneline yayılan ekonomik kriz, bahsi geçen çalışmaların yazılmasına giden atmosferi de anlamak açısından önemlidir. Fakat tüm bu karamsar tablonun yanında bir dizi görüşme sonrası nihayet Çin'in 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olarak serbest piyasaya geçme sürecini hızlandırması ile ABD ve Avrupalı pek çok büyük yatırımcı da sermayelerini Çin başta olmak üzere tıpkı onun gibi kapitalist ekonomiye dahil olma çabasındaki diğer Asya ülkelerine kaydırıldı. Yüksek nüfus, düşük işçi maliyetleri, sermaye işlemleri için gerekli hukuki altyapının hazırlanması ve nihayet yeni ekonomik sürece dahil olmakla birlikte kültürel ve politik anlamda da dünyaya açılan Asya ülkeleri her geçen yılla birlikte dünya üretiminde gittikçe büyüyen paylara sahip oldular. Bu şekilde 21. yüzyılın başlangıcından beri dünyanın en büyük bankalarının, en büyük finans kuruluşlarının, en büyük medya şirketlerinin ve elbette en büyük tüketim pazarlarının pek çoğu artık Asya ülkelerinde yerleşik hâlde bulunmaktadır. Bu iktisadi ve siyasi kalkınmayla birlikte, daha önce hiç olmadığı kadar Asya ülkelerinin kendi kültürel üretimleri ve medya alanındaki yatırımları da hemen tüm dünyada etkisini her geçen gün daha büyük oranda hissettirmektedir.

II. Dünya Savaşı sonrası büyük bir kalkınma gerçekleştiren ve bu sebeple "Japon Mucizesi" olarak adlandırılan Japonya'nın süreçte sadece teknoloji ve finans alanında değil, manga ve animeler başta olmak üzere pop müzik ve dizilerde de Japonya'nın büyük bir popüleritesi vardı. 1980'lerde altın çağını yaşayan mangalar, kısa süre sonra Japon animelerinin de yine tüm dünyada büyük bir izlenme payına sahip olmasıyla birlikte değerlendirildiğinde Japonya'nın uzun zaman boyunca ABD'yi de ekonomik anlamda geride bırakabileceği savları giderek güçlenmekteydi. Ancak 1997 Krizi sonrası Japonya'nın aldığı mali yaralar, Çin'in yükselişe geçip onu geride bırakmasıyla belirginleşir oldu. Yine özellikle içinde bulunduğumuz süreçte hemen tüm dünyada etkisini hissettiren Kore dizi, film ve müziklerinin yarattığı popülariteye koşut olarak gelişen Güney Kore ekonomisi de ülkenin daha önce bölgede sömürgeci faaliyetlere girişmemiş olmasının da payıyla kısa sürede Hallyu'yu, yani Kore Dalgası'nı büyük bir kültürel atılıma dönüştürdü. Bununla birlikte giderek zenginleşen Çin'de artan işçi ve üretim maliyetlerine karşılık, sermayenin Vietnam, Filipinler ve Laos gibi ülkelere kaymasıyla da Asya'da genel olarak bir kapitalist kalkınma; asırlardır uzak Doğu olarak görülen kültürel bir coğrafyayı da giderek bilinen, takip edilen bir hale sokarak meşhur kıldı. Fakat kapitalist üretimin yarattığı dev çelişkiler yumağında bu ülkeler bir yandan dünyanın en büyük zenginliklerinde pay sahibi olurken bir taraftan da en büyük yoksullukları, eşitsiz gelişimi, bir anda kapitalist

ekonomiye dahil olmakla birlikte asırlardır süren kültürel ve ahlâki değerlerin de dönüşüme uğramasıyla ciddi bir değişimi de kendi içlerinde yaşamaya başladı.

Asya ülkelerinin son yıllarda yaşadığı büyük ve köklü değişimler sinema, televizyon, yeni medya ve müzik gibi farklı alanlarda yaşananlarla beraber her geçen gün daha görünür bir hâle geldi. Bugüne dek Türkiye de dahil olmak üzere sıklıkla ABD, Avrupa ve Orta Doğu ülkelerinde medya ve iletişim çalışmaları Avrupa ve ABD temelli üretimlere odaklanırken, Asya ülkelerinin son yıllarda yaptıkları büyük atılımlarla birlikte artık Asya ülkeleri tarafından üretilen kültürel ürünler de yoğun olarak çalışılmaya başlandı. İşte Türkiye’de de bu alandaki boşluğu doldurmak amacıyla, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı’nın yayınladığı *Asya’da Popüler Kültür ve Medya* adlı derleme, farklı alanlarda çalışmakla birlikte kültür ve medya üzerinden bahsi geçen ülkelere yönelik çalışmaları bir araya getirerek, bu ülkelerin iç ve dış dinamiklerine odaklanmaktadır. Araştırmacılar, ele aldıkları konular ekseninde o ülkelerin ortaya koydukları çıktılarını genel anlamda medya üzerinden analiz ederek Asya ülkelerine bugüne kadar sıklıkla yapıldığı üzere salt politik ve ekonomik bir yaklaşım sergilemenin eksikliğini giderme gayesindedirler. Nitekim Mutlu Binark’ın da önsözde belirttiği üzere (2020, s.4), Covid19 virüsünün hâlâ tüm dünyada yıkıcı etkisini göstermesiyle birlikte sürecin en başından bu yana ABD Başkanı Donald Trump’ın sıklıkla bu virüsü “Çin virüsü” olarak nitelenmesi ve sosyal medyada da sıklıkla Çin başta olmak üzere Asya ülkelerine karşı zaman zaman ırkçı ya da kültürel nefret içeren yorumları bertaraf edip, Asya’ya kültürel ve tarihsel olarak yaklaşmanın önemini gösterme gayreti, eserin ortaya konması için gösterilen nedenlerden bir diğeridir.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. “*Kıta Çin’den Hong Kong’a*” başlıklı ilk bölümde yer alan beş çalışma Çin ve Hong Kong özelinde yoğunlaşarak medya sistemlerini, çevrimiçi uzamı, kamuoyu oluşturma biçimlerini, büyük medya şirketlerinin stratejik hamlelerini ve dijital oyun üzerinden yeni siyaset çabalarını irdelemektedir. Bu bölümdeki “*Çin’de Medya Sistemi*” başlıklı ilk yazıda Emre Tansu Keten, Çin’in geçirdiği büyük siyasal değişimlerden hareketle 1978 sonrası kapitalist ekonomiye geçme çabalarını ele alarak Çin’in Avrupa ve ABD’ye alternatif olarak Şanghay İşbirliği Örgütü ve BRICS vasıtasıyla yeni bir bölgesel güç olduğunu; ancak bunun ABD’ye bir alternatif olarak değil, yine kapitalizm içinde yer aldığı için farklı bir kapitalist blok olarak irdelenmesi gerektiğini dile getirir. Buna koşut olarak Çin’in geçirdiği politik dönüşümlerden hareketle medyadaki kamusal alanı irdeler ve resmi sansür, medyanın kendi yapısal sorunları ile internette bir propaganda unsuru olarak troll ordusunun oluşturulmasıyla Çin’in neoliberal bir totaliter devlet olarak ele alınması gerektiğini savunur. Dolayısıyla Çin, bir alternatiften çok aynı sistem içinde farklı bir büyük oyuncu olarak ön plana çıkmaktadır.

İkinci çalışma, Gökçe Özsu tarafından kaleme alınan “*Çin’e Özgü*” *Çevrimiçi Uzam: Büyük Çin Güvenlik Duvarı’nın İçi ve Dışı*” başlıklı çalışmadır. Özsu çalışmasında Çin’in dünyadaki en popüler sosyal medya uygulamalarını kendi ülkesine uyarlayarak aslında bir bakıma kendine özgü muadil bir sosyal medya yarattığını belirterek, bu durumun aslında Çin’in internet vasıtasıyla demokrasiye zorlanacağı savını tersine çevirerek, Çin’in interneti kendine uyarlamasıyla gerçekleştiğini ileri sürer. Ancak bu kolay olmayacağı için Çin bunu sağlamak adına, bir bakıma dijital güvenlik duvarı oluşturarak, bugün Türkiye’de de tartışılan gerçek isim ya da kimlik numarasıyla sosyal medyada üyelik alma girişiminde bulunmuştur. Böylece bir yandan devletin istemediği pek çok haber ya da yorum sansüre takılırken, daha önemlisi oto-sansürün uygulanması yolunda büyük adımlar atılmıştır. Buna eşlik edercesine sıklıkla sosyal yaşamı daha iyi hâle getirme savıyla dile getirilen ancak aslında insanları fişleme ve kontrol etme konusunda büyük etkileri

olabilecek sosyal kredi sisteminin de bu yaklaşımdan bağımsız olmadığını savunur. Böylece Özsu, *panaptikona* atıfla Çin'in internet alanında da çok büyük bir paya sahip olmasına karşın Çin Komünist Partisi'nin sıkı bir kontrol uygulayarak, aslında dijital alandaki kullanıcıları oto-sansüre tabi kılma konusundaki kararlılığını da önemli bir sorun olarak ortaya koyar.

İlk bölümün üçüncü yazısı, Ceren Ergenç ve Gökçe Özsu tarafından kaleme alınan "*Yükselen Çin'de Kamuoyu Savaşları*" başlıklı yazıdır. Ergenç ve Özsu, Asya ülkelerinin modernleşme süreçlerini daha çok Batı kurum ve değerleri ile kendi kurum ve değerleri arasında bir gidip gelme ve nihayetinde de net olarak birini benimsemek yerine bir amalgam oluşturarak bunu gerçekleştirmek üzerinde temellendiğini ileri sürerek, Çin özelinde bu süreci temel kırılma noktalarıyla ele alırlar. Mao sonrası Batılılaşma ve çeviri metinlere verilen değer, 1989'daki Tiananmen Meydanı Protestoları ile tersine dönmüş, bugün her ne kadar yüz milyonlarca Çinli kullanıcı aktif olarak internette yer alsa da ağdaşların daha çok apolitik bir tutum içinde olmalarını devletin uyguladığı politikalarla birlikte değerlendirilmektedir. Yazarlara göre, kamusal aydınların milliyetçiliğin üretilmesinde eşik bekçisi görevi gördükleri Çin, Wenchuan Depremi ya da 2008'de yaşanan süt skandalında net bir biçimde görüldüğü üzere, merkezi yönetime gösterilen tepkileri sindirme, sansürleme yolunu seçmiştir. Böylece ülkedeki yoğun kullanıma sahip Weibo gibi sosyal medya platformlarında kanaat önderleri, her ne kadar kimi kamusal tartışmalarda aktif olarak düşüncelerini dile getirseler de bunu ülkenin geneline aitmiş gibi görmenin hatalı olacağını ileri sürerler. Zira *50 Kuruş Ordusu* olarak bilinen, hükümete bağlı troll ordusu hemen her haberi manipüle ederek bir bakıma ülkenin kendi değer ve kültürüne yönelik hamle sunuluyormuş gibi davranarak kullanıcıları otosansüre tabi tutmaya başlarlar. Bununla birlikte yazarların altını çizdikleri iki nokta, tüm bunlara karşın devletin kamuoyunu yönlendirmede tam müktedir olmadığı ve kamuoyunun mevcut durumunun erken dönem milliyetçilik olarak ele alınamayacağıdır.

İlk bölümün dördüncü yazısı, Can Ertuna'ya ait "*Küresel Hegemonya Mücadelesinde Platform Rekabeti: Huawei Örneği*" başlıklı yazıdır. Ertuna, son yıllarda büyük atılımlar yapan ve özellikle 5G altyapısının kurulması için büyük yatırımlar yapan Huawei şirketinin Çin'in kapitalizm içindeki yerini anlamak konusundaki önemine değinir. Ertuna, Çin'in kendine ait bir sistemi olduğu yönündeki yaygın kanılara karşı çıkarak Çin kapitalizminin bir Çin icadı olmadığını, kapitalizmin kendi içindeki bir form olarak ortaya çıktığını savunur. Küresel hegemonya mücadelesi açısından değerlendirdiği Huawei'nin de aslında bilgi teknolojilerinin bu hegemonya sürecindeki rolüyle yakından ilgili olduğunu ve ABD-Çin ilişkilerinin de bir bakıma eski güçten yeni güce doğru bir güç geçişi üzerinden değerlendirilebileceğini belirtir. Nitekim ABD Başkanı Donald Trump'ın Huawei'ye yönelik yaptırım kararları, bir bakıma kendi ülkesindeki Apple, Amazon gibi büyük şirketlerin çıkarlarını korumak adına gerçekleştirilen hamleler iken Çin de buna cevap olarak Avrupa, Türkiye, Orta Doğu ve Asya pazarlarında kendi markalarına yer açarak aslında bir bakıma ABD karşısında kendi hegemonyasını oluşturma çabasıdadır. Zira *Bir Kuşak Bir Yol Projesi*'nin de aslında bir bakıma dijital ipekyolu ile tamamlanacağını işaret eden Ertuna, ABD ve Avrupa'da dijital gözetimin şirketler eliyle gerçekleşirken, Çin'de ise devlet eliyle gerçekleştirilmesine vurgu yaparak Çin'in bir alternatif değil, kapitalizm içi farklı bir form olarak ele alınması gerektiğini yineleyerek ABD-Çin rekabetine yönelik gerçekleştirilen tartışmalara katkı sunar.

İlk bölümün son yazısı, Umut Yener Kara tarafından çevrilen, Rolien Hoyng'a ait "*Başka Araçlarla Siyaset: Hong Kong'ta Post-Dijital Oyun*" adlı çalışmadır. Yapılandırılmış görüşmeyle gerçekleştirilmiş çalışmasında yazar, dijital oyunların aslında yeni nesillerin içinde buldukları sosyal ve ekonomik koşullarla bağlantılı

olarak anlam kazandığından hareketle *Minecraft* ve *Lol (League of Legends)* adlı oyunların tutkulu oyuncuları yaratarak oyunun bizzat gençler için yaşamın kendisi hâline dönüştüğünü ve zamanlarının çoğunu bu oyunu yaşayarak geçirdiklerini belirtir. Yazara göre bu boş zaman etkinliği olarak görülen aktivite aslında gençlerin boşa zaman harcayarak mevcut sistemi reddetme taktiği olarak da değerlendirilebilir. Anakara Çin ile olan ilişkisinde Hong Kong'un istisnai durumu ve gergin ilişkilerin yansımaları gençlerin yasaklayıcı, egemen iktidara karşı kendi yaşamsal alanlarını yaratarak oyun üzerinden sosyalleşmelerini ve sistemi de reddetmelerini bir yanda ortaya çıkarır. Bu da alternatif kamusal alan tartışmaları içinde değerlendirilmesi gereken önemli bir duruma işaret etmektedir.

Kitabın "*Kore Yarımadası*" başlığını taşıyan ikinci bölümünde beş yazı yer alır. "*Kurgulanmış K-Erkeklik İmgesi: Güney Kore Yaratıcı İçerik Endüstrisi ve Âşık Olunacak "Hallyu Yıldızları"*" başlıklı ilk çalışma, Mutlu Binark ve Şule Karataş Özaydın tarafından kaleme alınmıştır. Son yıllarda etkisi hemen tüm dünyada hissedilen Hallyu / Kore Dalgası yazarlar tarafından Güney Kore'nin endüstriyel bir hamlesi olarak ele alınarak, 1997 Asya Krizi sonrası Güney Kore'nin kültürel ihracata ağırlık vermesiyle birlikte değerlendirilir. 1990'ların ikinci yarısında yaşanan bunalımı aşmak için girişilen bu hamlenin sonucunda ilk dalga olarak Japonya, Çin, Singapur gibi ülkelerde tüketilen Kore kültürel ürünleri, 2000'ler sonrası ise ikinci dalga olarak hemen tüm dünyada büyük bir ilgi görmüştür. Yazarlara göre bu sadece bir kültürel üretim çabasının değil, başından sonuna dek hesaplanmış, endüstriyelleşmiş, hatta zaman zaman gayriinsani koşulları olmazsa olmaz olarak belirlemiş yapım şirketlerinin politikalarıyla gerçekleşmiştir.

Dizilerde, pop müzik gruplarında ve farklı mecralarda yer alan yıldız adayları daha küçük yaşta binlerce insanın katıldığı seçmeler sonucu öne çıktıktan sonra adeta sıkı bir kampa alınarak onlara dil, dans, iletişim gibi farklı alanlarda yoğun dersler verilir, nihayetinde de sosyal medya hesaplarının kullanımından bu yıldızların pazarlanmasına dek pek çok strateji ile Kore Dalgası ürünleri tüm dünyaya pazarlanır. Yazarlara göre ideal erkeklik imgesini oluşturma yönündeki dizilerin pek çoğunda dişilleşmiş erkek imgesi yaratılarak masum, çocuksu yüzü olan hatta oje süren veya makyaj yapan ancak arzu nesnesi olarak da var olabilmesi için kaslı, bedeni sıklıkla teşhir edilen erkekler yaratılmaktadır. Öyle ki, K-Pop ya da K-Drama alanındaki bu yıldızların sosyal medya paylaşımları da sıklıkla bunları öne çıkaracak şekilde kullanılmaktadır. Yine bu erkeklik inşası *Bromance* anlatıyla sıklıkla işlenirken, erkekler arası cinselliğin olmadığı ancak duygusal bağın ön planda tutulduğu yapımlar da göze çarpar. Dolayısıyla yazarlara göre Hallyu çok daha kapsamlı bir biçimde ve Güney Kore hükümetinin ekonomik hamleleri doğrultusunda irdelenerek, Kore Dalgası'nın salt bir kültürel girişim olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

İkinci bölümün ikinci yazısı, Şule Karataş Özaydın'a ait "*Güney Kore'den Yayılan Yeni Bir Akım: Mukbang Yayınları*" adlı çalışmadır. Son yıllarda özellikle Afreeca TV ile Güney Kore'de yayılan ve Youtube üzerinden de dünyada pek çok yayıncının paylaştığı mukbang videoları yazar tarafından ekonomi politik açıdan ele alınarak mevcut durumla bu videoların bağı ortaya konmaya çalışılır. İnsanların yemek yediği yayınları paylaşması olarak tanımlanan "mukbang", özellikle akşam yemek saatlerinde, bir yayıncının genelde bir kişilik porsiyon için çok fazla olan ve yenirken de büyük gürültü, ağız şapırdatma veya lezzet belirten seslerle yemeğini adeta cinsel bir arzu nesnesine dönüştürmesine, bunu yaparken da aktif izleyicilerle sohbet edebilmesine imkân tanıyan videolardır. Özellikle sağlıksız yiyeceklerin yer aldığı bu videolarda yemek hazza indirgenirken, yazara göre 2008'e kadar sıklıkla kendi zengin mutfağı ve aile ile yenerek anlamı oluşturulan yemek yeme kültürünün, Güney Kore'de artık aşınarak bambaşka bir hâle gelmesinde yeni nesil

gençlerin içinde buldukları güvencesiz yaşam etkilidir. Yıldız balonu sistemiyle, izleyicilerin kendilerine bağışladıkları paralarla büyük kazanç getirebilen mukbang videolarında yazar, gençlerin çok çalışmaları, rekabet ortamında kendilerinden daima feragat ederek düşük maaş ya da uzun mesai saatleri karşılığında piyasada yer almalarına karşı bir tepki görür. Ona göre bu, çok çalışıp aza kanaat etmeyi öğütleyen mevcut ekonomik koşullara bir tepki olarak çok fazla yemek yemeyi beraberinde getirmiştir. Nüfusunun önemli bir kısmı ekonomik sebeplerden ötürü evlenemeyen, ekonomik koşulları yine elvermediği için küçük evlerde tek başına yaşamak zorunda kalan gençler, yemek saatlerinde bu videoları izleyerek aslında bir bakıma sisteme yönelik de bir tepki ortaya koymaktadırlar. Bu da, Yingyeo Kültürü açısından irdelendiğinde mukbang videolarının altında yatan yenilgi hissinden kaçış anlamına işaret etmektedir.

İkinci bölümün üçüncü yazısı, Mutlu Binark'a ait "*Artırılmış Eğlence Olarak K-Pop ve BTS'in Çekim Gücü*" başlıklı çalışmadır. Binark, Hallyu / Kore Dalgası'nın bugünkü popülerliğini, Güney Kore müzik endüstrisi ve onun en popüler gruplarından BTS üzerinden irdeler. Artık hem etnik hem de küresel bir müzik olarak ele alınan K-Pop Binark'a göre ortaya çıkış itibarıyla J-Pop / Japon Pop müzik endüstrisinin erkek grubu üretme stratejisinin bir kopyası olarak belirmiştir. Ülkenin kendi siyasi, ekonomik ve kültürel hedefleri doğrultusunda şekillendirilmiş K-Pop, bir bakıma hayâli bir Pan-Asya ulusu inşa etme çabasıdır. Güney Kore'nin, bölgesinde aslında Japonya ve Çin'e karşı olarak kendisini bölgesel bir güç olarak inşa etme ve dünyaya tanıtma çabasının uzantısı olarak Hallyu ile Kore dizi, müzik ve filmleri dünyaya pazarlanmış, özellikle K-Pop alanındaki pek çok grup keşfedilmek yerine üretilmiş olarak piyasaya sürülmüştür. Şöhret yaratım ajansları vasıtasıyla bunların gerçekleştirildiğini dile getiren Binark, Hallyu 1.0'ın yıldızları keşfederken, Hallyu 2.0'ın ise yıldızları yarattığını belirtir. Nitekim bu tanıma uyan BTS de gerek şarkıları gerek grup temalı üretilen yiyecek, giyecek gibi farklı ürünlerle adeta pazarlanmış, sosyal medya da bunun için seferber edilmiştir. Sosyal medyada milyonlarca takipçisi olan grup üyelerinin paylaşımları da bu pazara yönelik olarak önceden şekillendirilmiş ve böylece kültürel bir hamle, endüstriyel mantıkla temellenerek Hallyu'nun bugünkü konumunu ortaya çıkarmıştır. Fakat sıklıkla tekrarlanan müzik formları, benzer dans ve gösteriler, özellikle de sanatçı yeteneği yerine piyasaya uygunluğuyla, sanatçı yaratma çabasıyla, Hallyu'nun bir yerde tıkanmaya ya da eski popülerliğini de yitirmeye başladığını öne süren Binark, marjinal görünen BTS'nin artık ana akıma dönüştüğünü belirtir. Böylece Hallyu'nun da bu ekseninde değerlendirilebileceği çalışmaların önü açılmış olur.

İkinci bölümün dördüncü yazısı Orhun Yakın'a ait "*Soğuk Yenen Bir Yemek: Bir Güney Kore İntikam Filmi Olarak "Şeytanı Gördüm"*" başlıklı çalışmadır. Son dönemde özellikle dünya çapındaki pek çok sinema festivalinden ödüllere dönen ve Hallyu / Kore Dalgası'na paralel olarak popülerliğini artıran Güney Kore sineması, Yakın'a göre türlü dönemlerden geçerek bugünkü popülerliğine kavuşur. 1997 Krizi'ne kadarki süreçte sıklıkla melodramlara yer veren, kendi sinemasını da bir yandan kota koymakla korumaya çalışırken bir yandan da büyük anlamda bağlı olduğu ABD filmlerine karşı tavizler vermek zorunda kalarak işleyen Güney Kore sinema endüstrisi, kriz sonrasında da sıklıkla eski ABD ile yakınlığa dayalı şaşalı günlerin temasını işlemiştir. Fakat son dönemde Hallyu / Kore Dalgası etkisiyle büyük gişe filmleri ya da büyük festivallerden ödüller alabilecek kapasitede filmlere odaklanan Güney Kore sineması, hükümetin de desteğiyle önemli örnekler vermektedir. Yakın da bundan hareketle, büyük gişe başarısı sağlamış 2010 tarihli Kim Jee-woon imzalı *Şeytanı Gördüm* adlı filmini analiz etmektedir.

İkinci bölümün beşinci yazısı, Erdem Güven'e ait "*Sensiz Bu Ülke Var Olamaz: Kuzey Kore'de Juche İdeolojisi, Kültür ve Medya*" başlıklı çalışmadır. Güven, dünyanın en totaliter ülkesi olarak ün kazanmış Kuzey Kore'yi

ele aldığı çalışmasında, ana hatlarıyla Kuzey Kore'nin tarihini ele alarak, onun bugünkü felsefesini ilân etmiş olan Kim Il Sung'a ve bu felsefenin günümüze etkilerine odaklanır. Sanılanın aksine SSCB ve Çin güdümünde değil, onlardan kopmak amacıyla bu felsefenin geliştirildiğini savunan Güven, mitolojik liderlik inancı ile buna yönelik mutlak itaatin bugün aslında sosyalizmi Kuzey Kore'de bir aile diktatörlüğüne dönüştürdüğünü, bununla birlikte son zamanlarda internet ve sosyal medya aracılığıyla gizlice dış dünyada yaşananlardan haberdar olan insanları bir bakıma kontrol edebilmek adına devlet eliyle K-Pop grubu kurularak, mevcut lider Kim-Jong-un'un da sinemaya olan düşkünlüğüyle sinema filmleri üretimine ağırlık verilmesini ele alır. Devasa bir gözetim merkezi olarak Kuzey Kore, internet nedeniyle tümenden bir çözülme ya da rahatlama ulaşmak yerine devlet kontrolünde bir sıkı takiple adeta insanların kontrol edilmesinde önemli adımlar da atmıştır. Sonuç olarak Kuzey Kore'nin yazara göre kaplumbağa adımlarıyla attığı ilerleme adımları, ülkenin başta ABD olmak üzere dünya ile kuracağı siyasi, askeri ve ekonomik ilişkilerin gidişatına göre belirlenmeyi beklemektedir.

Kitabın "*Denizin Öte Yanı: Japonya*" başlıklı üçüncü bölümü, dört yazıdan oluşmaktadır. Bölümün Yasemin Yazıcı'ya ait "*Japon Mangalarında Tarih Aktarımı: 1904-1905 Rus – Japon Savaşı Değerlendirmesi*" başlıklı ilk yazısı, önce 1884-1895 tarihinde Çin ile giriştiği savaştan zaferle ayrılarak dikkatleri üzerine çeken, ardından da 1905 yılında tüm dünyayı şaşırtarak Rusya'yı yenerek Meiji Dönemi modernleşme çabalarının meyvelerini göstermiş olan Japonya'nın Rus Savaşı'na odaklanır. Yazıcı, bu savaşla ilgili olarak arşiv çalışması yaparak "*Japon Tarihi*" adlı mangayı inceleyerek, manganın bu savaşı ele alma biçimini irdeler. Mangada yer alan çizimlerden ve yazılardan hareketle Yazıcı'ya göre manga cepheden teknik bilgiler ve gelişmeleri aktararak okuyucuya detaylı bilgiler sunarken bunu kurgusal bir olay anlatımından öte tarihsel bilgi aktarımı yoluyla gerçekleştirmektedir. Çizimlerdeki kıyafetler ve Japon askerlerinin temsiline de eğilen Yazıcı, Japon modernleşmesini çizimler üzerinden analiz ederek, savaşa ışık tutan bu mangayı okuyuculara sunmuş olur.

Üçüncü bölümün ikinci yazısı, Selim Rumi Cıvralı'ya ait "*Bir Anka Kuşu: Japonya*" başlığını taşır. 1938 yılında Japonya'da gerçekleşen bir düşünce sempozyumunda Japonya'nın geleceğe yönelik propaganda faaliyetlerinin stratejilerini belirlediğine değinen Cıvralı, Japonya'da düzenlenen 1940 Olimpiyat Oyunları'nın bu kararlar doğrultusunda Japon propagandasıyla dolu gösterilerle gerçekleştirildiğini anlatır. 1931 Mançurya İstilasası sonrası emperyalist politikasını resmi olarak sürdürmek isteyen Japonya, olimpiyat oyunlarını tıpkı 1936'da Hitler'in yaptığı gibi bir propaganda alanına çevirerek dünyaya ilan etmek ister. Bunun gerçekleşmesini takip eden süreçte II. Dünya Savaşı'ndan ağır bir yenilgiyle ayrılan Japonya'nın çok sonra, 1964 Olimpiyat Oyunları'nda bu sefer Japonya'yı teknoloji devi, daha barışçıl bir üretim merkezi olarak dünyaya sunması ona göre, siyasi gelişmelerin spor alanına da yansımalarının bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Her ne kadar Covid19 virüsü nedeniyle 2020 Olimpiyat Oyunları ertelenmiş olsa da Japonya'nın bu olimpiyatlarda da yapay zekâ, robotlar ve gelişmiş otomotiv teknolojisini sergileyeceğini belirten Cıvralı, Japonya'nın gelecekteki politikalarının da bu oyunlar üzerinden ele alınabilmesini tartışmaya açmış olur.

Üçüncü bölümün üçüncü yazısı, Demet Fırat'a ait "*Cool Japan: Japon Popüler Kültürü ve Mangalar Dolayımı Kültürel Diplomasi*" başlıklı çalışmadır. Japon kültürü ve edebiyatı içinde son derece önemli bir yeri olan mangaları ortaya çıkışından itibaren ele alarak değerlendiren Fırat, 20. yüzyılda, özellikle 1980'lerle birlikte Japonya'nın mangalar üzerinden bütün dünyaya Japon kültürü ve etkisini yaymaya çalıştığını belirtir. 1945'teki ağır yenilginin ardından ordu kurması yasaklanmış, bir bakıma ABD'ye bağlı bir ülke hâline

getirilmiş Japonya, yeniden bir küresel güç olabilmek adına zengin kültürünü kullanarak manga, anime ve sinema alanında bu kültürü kullanma çabasına girişmiştir. Fırat'a göre Japonya'nın bunda başarılı olmasında Batı'ya ait görünen kavram ve düşünceleri kendi kültürü ve değerleriyle iyi harmanlaması, böylece Batılı tüketici için bir yandan mistik Asya düşüncesini sunarken bir yandan da onun kendisini rahatlıkla içinde bulabileceği Batı ile uyumlu bir Japonya sunması etkili olmaktadır. Böylece sonradan Güney Kore'nin de gerçekleştireceği biçimde *Cool Japan* olarak adlandırılacak, ülkenin kültürel içerik endüstrisini yönetme, stratejiler belirleme ve bunları pazarlama hamlesi büyük başarı kazanacaktır. Böylece Japonya, bir zamanlar sert gücünü göstermeye çalıştığı dünyaya, artık yumuşak güç olarak müdahalede bulunmak istese de Fırat'a göre Hallyu / Kore Dalgası karşısında bugün daha geri planda kalması, geçmişinde Asya'daki sömürgeci faaliyetlerinin henüz unutulmamış olmasıyla da bağlantılıdır.

Üçüncü bölümün dördüncü yazısı, Emre Adıgüzel'e ait "*Ghost In The Shell: Siberpunk Kültürü ve Anime Sinemasının Yin Dengesi*" başlıklı çalışmadır. Anime serisi olarak beliren ve farklı dönemlerde filmleri de çekilmiş olan ünlü eser GITS'in, Adıgüzel'e göre 1995'te yakaladığı büyük başarıda, bu tarihten önce animeleri daha çok çocuklara yönelik bir medyum olarak değerlendiren algıyı kırmasının etkisi büyüktür. Zira 1990'larda Akira ile başlayan anime popülerliği bu film ile tüm dünyaya yayılmış, nitekim devam filminin Altın Palmiye'ye aday olması da bunu tescillemiştir. Adıgüzel, siberpunk distopya içinde, 1980'lerden sonraki teknoloji patlamasının aslında dijital ağın gelişimiyle teknolojik geleceğin insan hayatını bir distopya içine çekebileceğine yönelik güçlü kaygı ve kuşkuvarın yer aldığına işaret eder ve GITS'in de insanlığın sanallaşmaya başlamasını işlemesinden ötürü popüler bir eser olarak kabullenildiğini belirterek analizini gerçekleştirir.

Kitabın "*Güney ve Güney Doğu Asya'dan*" başlıklı dördüncü ve son bölümü dört farklı yazıdan oluşuyor. Ali Zain'e ait ve Derya Güçdemir tarafından çevrilmiş olan "*Bağlantı ve Yaptırım: Diplomatik Bir Araç Olarak Hindistan ve Pakistan'da Kriket*" başlıklı çalışma, kriketin Güney Asya'daki tarihine odaklanarak, bu oyunun nasıl zamanla politik bir mecraya dönüştüğünü irdeliyor. Sıklıkla Keşmir sebebiyle karşı karşıya gelen, zaman zaman da sıcak çatışmalara giren Hindistan ve Pakistan'ın gerek ulusal gündemlerinde kriketin ağırlıklı yer kaplaması gerek de birbirleriyle ilişkilerinin yumuşama süreçlerinde kriket maçlarını ortak izlemek gibi diplomatik adımlarda bulunmaları, Zain'e göre kriketin salt bir spor olmaktan öte bölgede siyaseti de şekillendiren bir yapı olarak ele alınması gerektiğini gösteriyor. "Kriket Diplomasisi" olarak adlandırılan bu süreçten yola çıkarak Zain, tıpkı geçmişte ABD ve Çin arasında gerçekleşmiş olan *masa tenisi diplomasisine* benzer bir biçimde ülkeler arası gerçekleştirilen kriket diplomasisinin, aynı zamanda sosyal medya kullanımıyla da giderek çok daha geniş katılımlı, ilgi uyandırıcı bir diplomasi örneği olarak okunabileceğine işaret ediyor. Yazar, bu güzel görünümle birlikte karşı tarafa nefreti, hamaseti de gösterme yolu olarak kriket maçlarının kullanıldığını, böylece ulus inşasında bu sporun kullanışlı bir aparat vazifesi gördüğünü iddia ediyor.

Son bölümün ikinci yazısı Özgür Yaren'e ait "*Lino Brocka'nın Politik Erotik Melodramları: Filipinler'de Cinsellik ve Düzen Eleştirisi*" başlıklı çalışmadır. Filipinler'in 1970'li yıllarda yaşadığı zorlu, karanlık süreci ele alan Yaren, bu dönemde yaşanan sıkıyönetimi, Ferdinand Marcos'un diktatörlükle yönetim sergilemesinden 1986'daki hileli seçimlerle başlayan halk isyanına kadar yaşananları Lino Brocka'nın filmlerine yansımaları üzerinden değerlendiriyor. Yaren'e göre Filipinler sineması, çok bilinmemekle birlikte aslında 1960'lardan başlayarak dünyada en çok film üreten ülkelerden biri olması ve sıklıkla ülkede yaşanan sorunların pek çok

filme yansması açısından incelenmeye değer nitelikte, zengin bir sinemadır. Lino Brocka ve Ishmael Bernal gibi sinemacılar da ana akım ticari filmlerin karşısında yoksulların, eşcinsellerin, ötekilerin, gecekonduların mahallelerinin hikâyelerinin perdeye yansmasının yollarını açmış, özellikle Brocka filmlerinde sıklıkla bu temaları kullanmıştır. Brocka'nın farklı filmlerini ele aldıkları temalar üzerinden analiz eden Yaren, sömürü filmlerinde güçsüzün konumunun tersine çevrildiği bir ütopya üretildiğini; özellikle eşcinsel, efemine, trans bireylerin yer aldığı *bakla* filmlerinde Batılı ve Doğulu toplumlar arasındaki farklılıkların Filipinler özelinde okunabileceğini vurgular.

Son bölümün üçüncü yazısı, Kaan Akın'a ait "*Tayland Mini-dizisi Love by Chance (2018) Üzerinden Kuir Olanaklar*" başlıklı çalışmadır. Tayland yapımı *Love by Chance (Şansa Aşk)* adlı, farklı ülkelerde de gösterime giren başarılı diziyi ele alan Akın, Tayland'da düzcinsel normlardan sapmanın toplumca kınanmayı getirdiğini ancak alternatif film üreticileri vasıtasıyla dizi ve filmlerde gey sorunlarının bu yaklaşıma karşı çıkarak seyirciyi yansıtılabildiğini belirtir. Özellikle üniversite / lise dönemindeki erkek öğrencilerin cinsel kimliklerini keşfederek başka bir erkekle yaşadıkları aşkı konu alan dizilerin, sevgiyi ön plana çıkararak ana akımın karşısında yer aldıklarını belirten yazar, 1970'lerde Japonya'da ortaya çıkan bu dramaların, Tayland'da da artık yayılarak ötekiye merkeze çağdırmaktan çok, merkezi yıkma amacıyla kurgulandığını savunur. Böylece ele aldığı diziyi de kapitalizm, eşcinsellik, ötekilik, rıza üzerinden ele alarak analiz eder.

Nihayet son bölümün, son yazısı Ulaş Başar Gezgin'e ait "*Vietnam'da Küreselleşme Deneyimi: Gelenek, Yenilik ve Gelecek*" başlıklı çalışmadır. Vietnam'ın tarihine ve kültürüne geniş yer veren Gezgin, Çin egemenliği ve Fransız sömürgeciliği sonucu Vietnam'ın dilsel ve kültürel anlamda yabancı etkisine girdiğini, Vietnam Savaşı (1950-1953) sonrası ise hızla dünyaca ünlü filmler üreterek popülerlik kazandığını belirtir. Fakat savaş sonrası nesiller savaşı bizzat deneyimlemedikleri ve ülke de kapitalist pazara açılmaya başladığı için geniş bir Amerikan hayranlığı olduğunu, bununla birlikte Japonya etkisinin de görüldüğünü; ancak daha çok Hallyu / Kore Dalgası ile ciddi anlamda ülkenin Güney Kore'ye açık olduğunu belirtir. Bir tasarlanmış vitrin olarak turistlere sergilenen Vietnam, günümüzde geçmişinin aksine hiç olmadığı kadar Hollywood filmlerine ve Hallyu'ya açıktır. Bu kültürel etkilenmelerin ortasında kalan Vietnam'ın geleceği, Gezgin'e göre ABD-Çin arasındaki gerilimin yönüne bağlı olarak şekillenecektir.

Farklı araştırmacıların özellikle Doğu ve Güney Doğu Asya ülkelerini ele alarak gerçekleştirmiş oldukları *Asya'da Popüler Kültür ve Medya*, böylece Türkiye'de bu alana yönelik çalışmalara bir katkı sunarken aynı zamanda medyanın ve teknolojinin önümüzdeki süreçte yaşanacak yönelimlerinin de ekonomi ve siyasetten bağımsız olmadan; dinamik, güncel sorunlara bağlı olarak şekilleneceğini belirterek, araştırmacılara bu alanda yapabilecekleri çalışmalara ve okumalara katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu sayede Asya, bizlere her zamankinden daha yakın ve daha ilgi uyandırıcı olarak, üzerine düşünülmesi gereken bir coğrafya olarak belirlemektedir.

Kaynakça

Binark, M. (2020). *Asya'da Popüler Kültür ve Medya*. Ankara: um:ag Vakfı Yayınları.

Fukuyama, F. (1992). *The End of History and The Last Man*. New York: The Free Press.

Hegel, G. W. F. (2016). *Tarih Felsefesi*. (A. Yardımlı, Çev.). İstanbul: İdea Yayınevi.

Huntington, S. (1997). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. London: Penguin Books.